

Motion till riksdagen 2025/26:3773

av Jan Riise (MP)

Sekretessen kring Estonia

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla sekretessavtal för de som arbetat med Estoniautredningar och dykningar i samband med dessa bör hävas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla hemligstämplade dokument kring Estonias förlisning eller verksamheter kring utredningar som gjorts bör hävas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det tidsbegränsade undantaget från den s.k. gravfridslagen bör permanentas och att fortsatta utredningsinitiativ bör möjliggöras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all filmdokumentation som finns i arkiven bör offentliggöras med undantag för de korta sekvenser som kan finnas med omkomna passagerare som i sådana fall ska maskas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Estonias förlisning 1994 som kostade över 500 svenskar livet har trots otaliga utredningar aldrig lyckats förklara sjunkförlopp eller fastställa något ansvar. De nya håll som journalisten Henrik Evertsson filmade 2019 utreds av Statens haverikommission (SHK) och dess motsvarighet i Estland (OJK). Arbetshypotesen har varit att de orsakats vid bottenkontakt med det har visat sig att alla skadorna inte kan förklaras på det viset. De som inte kan ha uppkommit vid bottenkontakten har då orsakats på annat sätt i ett tidigare skede av förlisningen.

Samtidigt omgärdas förlisningen och utredningsinsatserna fortfarande av omfattande sekretess. Då det nu gått över 30 år sedan förlisningen torde det knappast finnas något som hotar Sveriges nationella säkerhet som motiverar en fortsatt sekretess. Ett hävande av sekretessavtal och hemligstämplade handlingar och full transparens i samtliga

utredningar skulle öka möjligheterna att skapa ökad klarhet kring katastrofen samt öka en skadad tilltro till utredande och ansvariga myndigheter.

Likaså skulle ett fortsatt undantag från den så kallade gravfridslagen för nya undersökningar vara av stort värde. Ursprunget och innehållet i det internationella avtalet var att förhindra plundring och förbjuda att föremål tas upp från Estonia. Den svenska lagstiftningen går mycket längre och förbjuder explicit all vetenskaplig utredning som innebär att man genomför fortsatta vetenskapliga undersökningar och dokumentation av Estonia. Ett fortsatt undantag från förbudet mot att genomföra undersökningar av vraket är en förutsättning för att kunna skapa ökad klarhet.

Jan Riise (MP)